

Herdenking 2024

Welkomstwoord door voorzitter

Drama van Vledder en namen noemen door
Mans Nijzingh

In de nacht van 7 op 8 september 1944, nu bijna 80 jaar geleden, werd het kamp van De Nederlandse Arbeidsdienst in Vledder overvallen. Er ontsnapten 21 jonge mannen.

De eerste 4 hielden zich schuil in Doldersum in een hol achter een boerderij. In een volgend hol verstopten zich 5 andere jongens. Weer een paar honderd meter verder ging Klaas van Daalen samen met 2 anderen een hol in. De overige 9 liepen nog een paar kilometer verder naar een groter hol. Naar deze plek.

De volgende dag, 8 september, vond de SD dit hol. De 9 jongens moesten eruit komen.

Twee van de 9 hadden het uniform nog aan en daarom zijn zij gespaard. De andere 7 zijn mishandeld en daarna neergeschoten. Roeland IJsselstein is de enige die deze moordpartij heeft overleefd. Na een moeilijk leven stierf hij in 1986 op zestigjarige leeftijd.

Zes jongens van 18 jaar werden hier het slachtoffer. Het zijn:

Gerardus Marinus van Corstanje
Jan van Dijk
Pieter Groenhuis
Wilhelmus Kloonen
David Oomens
Christiaan van Tongeren

Voor hen, en voor alle slachtoffers van geweld, zijn wij nu 1 minuut stil. Ik verzoek u daarbij te gaan staan, voor zover dat voor u mogelijk is.

Een minuut stilte

Taptoe door trompettist Roel de Vries

Damesensemble SaraBande zingt een paar liederen. Het eerste lied dat zij zingen is het mooie en inmiddels vertrouwde "*Lascia ch'io Pianga*" van Händel. Vertaald luidt de tekst:

*Laat mij in tranen mijn lot beklagen,
En laat mij verlangen naar de vrijheid.
Slechts de barmhartigheid kan deze marteling verlichten,
Moge barmhartigheid de pijn van deze marteling doorbreken*

Bloemlegging door achtereenvolgens Sophia van Tongeren en Elly van Tongeren namens de nabestaanden van Christiaan van Tongeren, Henk van Daalen namens zijn vader Klaas van Daalen, burgemeester Rikus Jager en zijn echtgenote namens het college van B&W van de gemeente Westerveld, bestuursleden Ron Kalksma en Mans Nijzingh namens de stichting Monument Doldersum, de heer Roffelsen als vertegenwoordiger van het comité '40-'45 te Vledder, en de heer Eduard Schipper en mevrouw Jeanine van der Zijden als vertegenwoordigers van Dorpsgemeenschap Doldersum.

Lezing gedicht door Thijn Jansen uit groep 8 van Openbare Basisschool De Hoekstee in Vledder. Het gedicht is getiteld *Verzet* en is in 1998 geschreven door Sietse Wijnsma, destijds een scholier uit het voortgezet onderwijs.

Verzet

*Verzet je tegen onderdrukking
van mensen door mensen.
Is macht dan zo belangrijk,
zo belangrijk om iemand dood te wensen?*

*Verzet je tegen gedachten
Dat je beter bent dan een ander.
Voel je niet verheven,
Maar leef naast elkander.*

*Verzet je tegen oorlog.
Laat hem niet beginnen,
want hij kent alleen maar slachtoffers.
Niemand zal ooit winnen.*

*Verzetten tegen ... het klinkt zo stoer:
achter een idee gaan staan.
Maar zou het niet beter zijn,
als het woord niet hoefde te bestaan?*

Tweede optreden koor

SaraBande zingt het bekende *Nearer, my God, to Thee*, een Engels lied. Het is een bede om dichterbij God te mogen zijn, ook als het zwaar en donker wordt, en dat als de tijd daar is, engelen ons zullen wenken om naar de hemel te komen.

Toespraak door Trix Gillissen-Heiting, voorzitter stichting

Waar begin je met het schrijven van een toespraak voor een herdenking van de slachtoffers van de tweede wereldoorlog als inmiddels de wereld om je heen in brand staat? Dat vond ik dit jaar een hele lastige.

Ik begin maar bij twee jaar geleden. De 4e mei viel toen vrij kort na de start van de oorlog in Oekraïne. We koesterden toen de hoop op een snel einde.

Een jaar geleden op 4 mei was die hoop intussen de bodem ingeslagen, maar toch eindigde ik mijn toespraak met de wens dat het niet lang meer zou duren voor er een eind aan de oorlog zou komen, en de Oekraïners in alle rust hun doden konden gaan herdenken.

Nu zit die oorlog in een verontrustende fase en lijkt er geen oplossing in zicht. Niemand durft nog te voorspellen wanneer en hoe het gaat eindigen.

Bovendien is er een nieuwe oorlog bijgekomen. Weliswaar niet in Europa, maar in onze steeds kleiner wordende wereld, is het te dichtbij om onze ogen ervoor te sluiten.

Kunnen we dan niet zonder oorlog? Geen weldenkend mens wil een oorlog, maar toch gaat het maar door. Ik heb al eens eerder hier hardop gezegd dat oorlog kennelijk meer bij de mensheid hoort dan we denken of zouden willen. Er komt ook nooit moment waarop we met zekerheid kunnen zeggen: die oorlog van '40-'45 was onze laatste.

Vorig jaar augustus heb ik een bezoek gebracht aan Auschwitz, iets wat ik altijd al had willen doen, maar waarvoor ik nu pas de moed had. Iedereen die daar rondloopt ondergaat allerlei emoties, want ook zonder de aanwezigheid van de mensen die ooit die barakken bewoonden, zonder de geluiden te horen en de geuren te ruiken, en zonder de honger en de kou te voelen, dringt zich daar in heftige mate het besef op hoe krankzinnig dit alles geweest is. Hoe ongelooflijk dat mensen hun vrijheid is afgepakt en hoe onrechtvaardig om ze zonder reden en op een onmenselijke manier, de dood in te jagen. Hoe is het mogelijk dat het mensen waren die dit andere mensen hebben aangedaan!

Elke oorlog ziet er anders uit, heeft een eigen gezicht, maar het is altijd een lelijk gezicht: onderdrukking, geweld, uitputting, pijn en verdriet, al of niet gevoed door haat, maar altijd eindigend met uitsluitend verliezers.

Het gezicht van de tweede wereldoorlog wordt achteraf vooral bepaald door de holocaust, met z'n miljoenen doden. Maar daarnaast zijn er ook enorme verliezen geleden onder militairen, verzetsmensen en onschuldige burgers, zoals de 6 jongens die hier de dood vonden en hier hun monument hebben gekregen.

Nederland telt een kleine 4000 oorlogsmonumenten die herinneren aan de Tweede Wereldoorlog, oorlogssituaties en vredesoperaties nadien.

In Drenthe zijn dat er 175, waarvan 15 in Westerveld. Al die monumenten kennen hun eigen herdenking, niet altijd op 4 mei, maar gedurende het hele jaar. En dat zijn bij elkaar heel veel momenten waarop er weer even wordt stilgestaan bij alle slachtoffers.

In het concentratiekamp kwam ik de uitspraak tegen van Marian Turski, een Poolse historicus die Auschwitz overleefde. Die uitspraak luidt: "Auschwitz did not suddenly fall from the sky" ofwel "Auschwitz kwam niet plotseling uit de lucht vallen".

Deze woorden betekenen dat niet alleen aandacht moet worden gegeven aan wat er in de concentratiekampen gebeurde, maar dat we er ook van moeten leren. Herdenken is altijd vooral terugkijken geweest, maar in de huidige tijd komt het accent meer en meer te

liggen op vooruitkijken. Alleen maar zeggen, dit nooit meer, daar gaan we het niet mee redden. We kennen allang de tekenen die wijzen op verdeeldheid, onbegrip en zelfs haat. Het feit dat vanavond op de Dam niet meer iedereen welkom is, is ook zo'n teken dat het slecht gesteld is met de verdraagzaamheid in de wereld.

We zullen er dan ook alles aan moeten doen om dit om te buigen naar gezamenlijkheid, begrip en empathie voor andersdenkenden, en met name dat laatste is erg lastig, zo ondervind ik zelf ook. Maar wat kunnen we als individuen anders doen in ons streven naar een blijvende vrede?

Het gedicht dat Thijn Jansen zojuist heeft voordragen heeft als titel *Verzet*. Het gaat in dat gedicht echter niet over verzet in oorlogstijd, maar juist over je verzetten tegen al die dingen die we in ons dagelijks bestaan tegenkomen, en die uiteindelijk tot een oorlog kunnen leiden.

In dit licht, en na bijna 80 jaar vrede maar met de dreiging van een volgende oorlog, voelt ook herdenken anders aan. Toch moeten we dat blijven doen. We moeten blijven denken aan degenen die ooit hun leven hebben gegeven, en we moeten de gruwelijke verhalen uit het verleden blijven herhalen. Soms is herhalen vervelend, maar rond 4 mei heel nuttig: de kracht van woorden zit 'm dan juist in de herhaling.

Trompettist Roel de Vries speelt 2 coupletten van de psalm *Blijf bij mij Heer*.

Slotwoord door voorzitter

Overhandiging kransen

Net als het voorgaande jaar overhandigt burgemeester De Jager na de plechtigheden de kransen die die avond bij de 4 herdenkingen in Dwingeloo, Diever, Havelte en Vledder zullen worden gehouden. De kransen worden door de vertegenwoordigers van de vier organiserende comités in ontvangst genomen, in aanwezigheid van het voltallige college van B&W.

Deze handelingen zijn de gezamenlijke start van alle herdenkingen in de gemeente Westerveld.

.....